

Hikisch Rezső

(Budapest, 1876. 09. 03. – Budapest, 1934. 07. 28.)

Összeállította: Kovács Eleonóra

Építész, műegyetemi tanár. Művészeti tanulmányait Budapesten kezdte, majd kisebb megszakítás után a drezdai művészeti akadémián végezte, majd két évig Münchenben dolgozott. Pályamunkáival komoly sikereket ért el Németországban, mely tervek közül több is megvalósult. Hazatérése után itthon sikeres pályázó volt, bár ezek a tervek nagyrészt nem valósultak meg. Az áttörést az 1913-as évben az Astoria szálló tervei jelentették.

Középületek, emlékművek, síremlékek és magánházak tervezése egyaránt megtalálható munkái között. Székesfehérvárhoz egy, a belváros képét erőteljesen meghatározó munkájával, a Kossuth utcában látható 1938-ban felavatott Hósi emlékművel kötődik.

1876. szeptember 3-án született Budapesten. Építészeti tanulmányait a felső építőipari iskolában kezdte, ennek elvégzése után két évig Ray Dezső építészeti irodájában szerzett gyakorlatot. Ezt követően a drezdai művészeti akadémián folytatta tanulmányait 1896 és 1899 között, ebből két évet Paul Wallott mesteriskolájában töltött. Az iskolai pályázatok egyikén Kurhaus-tervével második díjat, a nagy ezüstérmet nyerte el. Ezt követően a Bismarck-emléktornyokra meghirdetett pályázaton vas cserkoszorút nyert.

Kurhaus, Drezda

A mesteriskolán kitüntetéssel végzett Hikisch 1899 és 1901 között Theodor Fischer mellett dolgozott Münchenben, ahol több Isar-hidat tervezett. 1901-ben négy hónapot Párizsban töltött, ám az építészetben konzervatívabb francia ízlés nem hatott rá. Rövid olaszországi kitérő után tért haza, s 1902-től Budapesten működött. Hazatértekor kezdődött meg a nagy szoboremlék-pályázatok sora, köztük a Kossuth-mauzóleumé is, amelyen Hikisch a harmadik díjat nyerte el.

Számos egyéb pályázaton vett részt terveivel, sőt díjazott lett, de művei közül mégis kevés valósult meg. 1905-ben a Szabadságharc-emlék pályázatra és a fővárosi Kossuth-szobor elkészítésére kiírt pályázatra nyújtott be pályamunkát, 1906-ban pedig a szegedi Fogadalmi templom pályázatán vett részt. Ezeken ugyan nem járt sikerrel, de 1907-ben a (másodsor kiírt) Szabadságharc-emlék pályázaton második díjat nyert. 1916-ban első díjat kapott a főváros által meghirdetett krematórium épület pályázatán, ám sajnos a tervet nem valósították meg. A Kerepesi temető ravatalozó házát azonban mégis a díjnyertes pályázat következménye-

képpen terveztették vele.

Míg a monumentális emlékműpályázatok nem jártak sikerrel, kisebb megbízásokkal foglalkozott. Ilyen volt pl. Fernbach Károly babapusztai kastélyának megtervezése (1908), vagy első fővárosi épülete, a Szentendrei úti községi iskola terveinek elkészítése (1910).

Kiskunhalas - városháza

1905-ben önálló irodát nyitott, s ezen az úton komolyabb megbízásokhoz is hozzájutott. Ismertebb munkái közül említést érdemelnek a következők: a kiskunhalasi városháza, színház és szálloda (1908), a budapesti Astoria Szálló (Ágoston Emmel, 1913), a Lukács-fürdő Zsigmond utcai homlokzata és belső udvara, a Petőfi téri volt Erzsébet királyné emlékmű tempiettója (1932), a soproni Hűség-kapu.

1919-ben a Tanácsköztársaság idején műegyetemi tanári kinevezést kapott, amelyet a rendszer változása hatálytalanított.

A háborús évek építészeti pangása, az utánuk következő nehéz esztendők, a hivatalos körök esetenként elutasító volta sokszor állandó tétlenségre kárhoztatták, bár ő tele volt monumentális építmények terveivel. Néhány házat, villát, szoborarchitektúrát épített csak ekkor, csekélyke töredékéül terveinek.

Hikisch Rezső a Kerepesi temetőben található néhány nagyon szép síremléket is tervezett. A gelsei Guttmann család mauzóleuma, Lukács Antal síremléke, Forster Géza, Bayer-Krucsay Dezső, a Barta-Delbecq család, Neruda Nándor és családja, Hagenmacher Oszkár, Sóltz Vilmos, Ráth Károly síremlékének megtervezése fűződik a nevéhez.

Sándor-palota a Budai Várban

Érdeemes említeni, hogy a Sándor-palota két termének az ún. Minisztertanácsi sarokteremnek és a Miniszteri várószobának az enteriőrjét Hikisch Rezső 1927-28 közötti, a klasszicizmus korábbi értékeit megbecsülő, a neobarokkos korszak helyenkénti túlzásait tompító belsőépítészeti munkája alakította át. A Hikisch-féle, puritánságra törekvő elv az 1930-as években további renoválást is hozott az épületben. Ekkor a palota eredeti, empire stílusát erősítendő, neoempire dekoráció érvényesült.

Ugyancsak Hikisch nevéhez fűződik a Bécsi úti fővárosi kislakásos bérházcsoport megtervezése, amelyek 1928-ban épültek fel.

Kései munkái között két villaszerű épület terveinek megalkotása is szerepelt: a Balázs család villája a Városliget közelében, valamint Fenyő Miksa naphegyi villája voltak ezek.

Minden alkalommal részt vett az Erzsébet-emlék pályázaton. Pályájának legnagyobb erkölcsi sikerét is az Erzsébet-szobor architektúrájának pályadíjnyertes tervével aratta 1919-ben. Sajnos végül a nagyarányú kompozícióból csak egy kis rész valósult meg, amelyet – az elhelyezésére vonatkozó döntés többszöri megváltoztatása után végül – az Erzsébet-híd pesti hídfőjénél helyeztek el.

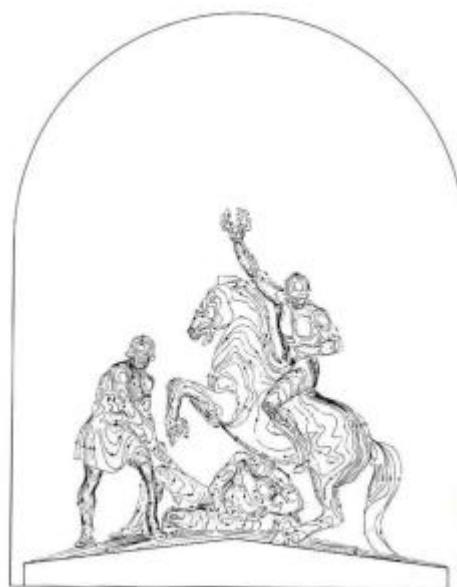
Kevéssel halála előtt egy nagyszabású terven dolgozott: a Rudas-fürdő átépítésén. 1934. július 28-án, rövid betegeskedés után hunyt el Budapesten. Sírja a Kerepesi temetőben található, síremlékét – a vele több közös munkán együtt dolgozó – Damkó József szobrászművész készítette. A Nyugat folyóirat is megörökítette emlékét; Farkas Zoltán írt nekrológot róla.

Sopron – Hűség-kapu

Székesfehérvár, Hősi emlékmű

Fotogrammetriai kiértékelés

Székesfehérvárhoz egy, a belváros képét erőteljesen meghatározó munkájával kötődik. A Kossuth utcában látható Hősi emlékmű – a vele egyébként ugyancsak többször együtt dolgozó – Pásztor János szobrásszal közös munkája, amelynek építészeti keretét Hikisch Rezső alkotta meg. A pályaterv már 1926-ban elkészült, ám az emlékmű kialakítását több részletben hajtották végre a városháza átalakítása során szükségessé vált térrendezési munkálatok és a székesegyház restaurálása miatt. Az építkezés az altemplom rendezésével, a bejárata előtti tér kialakításával és a hősi emlékmű felállításával összehangoltan történt. A bronzból és haraszi mészkőből készült emlékmű 1929-ben készült el. A székesegyház dór oszlopok keretezte altemplomi bejárata fölött jelenik meg a fal síkjához alkalmazkodó kerek, hárommalakos, lovas plasztika. 1938-ban a városháza bővítése és a szomszédos Szigethy-ház lebontása után Pásztor János az előtérben álló mészkő szarkofággal és a fekvő katona alakjával egészítette ki. Ekkor alakították ki a Hősök terét is. 1938 májusára készült el teljesen az emlékmű egésze. A fekvő

figurát a hatvanas évek elején eltávolították, s csak 1989 őszén került vissza.

Hikisch munkásságára jellemző, hogy bár működése idején a magyar építészet még a különböző történelmi stílusok utánzásával próbálkozott, ő arra törekedett, hogy egyedi stílusban alkosson. Ez az ő esetében mégsem radikális szakítást jelentett a múlttal. Hikischt azok az áramlatok nyerték meg, amelyekben némi klasszicizálás volt érezhető: egyszerű, nyugodt, derűs, könnyen áttekinthető épületképeket alkotott, elődeinél egyszerűbb eszközökkel ért el hatást.

Az I. világháború hősi halottainak emlékműve (Hősök szobra) Kiskunhalason. Szentgyörgyi István szobrászművész és Hikisch Rezső építész alkotása (1926)

Forrás:

Elek Artúr: Hikisch Rezső. In: Magyar Művészet 1926. 10. sz. 582–594. p.

Entz Géza Antal (szerk.): Székesfehérvár. Osiris, Bp., 2009. (Magyarország műemlékei) 93, 105, 157, 217. p.

Farkas Zoltán: Hikisch Rezső (1876–1934). In: Nyugat 1934. 16. sz. szept. 1.

Kenyeres Ágnes (főszerk.): Magyar Életrajzi Lexikon I. köt. Akadémiai, Bp., 1967. 722. p.

Magony Imre: Székesfehérvár szobrai. Ma Kiadó, Székesfehérvár, 2004. 45–46. p.

Potzner Ferenc: A Sándor-palota újraszületése. In: Műemlékvédelem, XLVI.évf./6., 2002. 337–344. p.

Wannenmacher F.: Hikisch Rezső. In: Magyar Építő Művészet 1931. I. sz.